

Forrás: <http://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/2013/04/milkovits-istvan-husveti-beszelgeto-tizennyolc-kerdes-es-felelet-a-husveti-unnepkorrel-kapcsolatban-04-01-12/>

Milkovits István

Húsvéti beszélgető

Tizennyolc kérdés és felelet a húsvéti ünnepkörrel kapcsolatban

A keresztény Európa legnagyobb közös vallási ünnepe a húsvét. Természetesen a különböző keresztény egyházak más-más teológiai tartalommal, de valamennyien azonos kultúrtörténeti értékkel ünneplik. Aki művelt ember – az tudja, hogy a húsvéti ünnepkörben mi miért történik úgy – ahogyan az évszázadok alatt kialakult. Lássuk hát, – mikor is van Húsvét, és a húsvéti időben minek mi a jelentése.

Mit ünnepelünk húsvétkor?

Jézus feltámadását, a Messiás küldetésének beteljesülését. (A beteljesülés szó jelentése nem azonos a befejezés szó jelentésével. Jézus még feltámadása után is jelentős tevékenységet folytatott, küldetésének befejezését a Szentlélek eljövetele jelentette.)

Mikor van húsvét?

Erre eléggé bonyolult dolog válaszolni, mert a húsvét ún. *mozgó ünnep*. Időpontját még az ókori eredetű, holdnaptár szerint számítjuk ki. A pontos időpont: *a tavaszi napéjegyenlőséget követő első holdtölte utáni vasárnap*. Ha a napéjegyenlőség (azaz március 21.) péntekre esik, és 22-én, vagyis szombaton van holdtölte, akkor a húsvétot március 23-án, vasárnap ünnepeljük. Ha viszont, március 21-én van holdtölte, akkor a napéjegyenlőséget *követő első teliholdat* április 19-én láthatjuk. Ha április 19. éppen vasárnapra esik, akkor a holdtöltét követő vasárnap (tehát húsvét) pont egy héttel később, azaz április 26-án van. Húsvét ünnepe e két időpont között – a Hold járásától függően – bármelyik vasárnapon lehetséges. (Ezt 2008-ban hivatalos helyen eltévesztették. Holdtölte éppen március 21-én, pénteken volt, és március 23-án volt húsvét.)

Mi az a nagyböjt?

A nagy ünnepekre testi-lelki összeszedettséggel készülünk. A nagyböjt a húsvéti ünnepkörben ugyanazt jelenti, mint karácsonykor az ádvent. Nagyböjtnek minden napja böjt, azaz csupán háromszor étkezünk, és csak egyszer lakhatunk jól. Tartózkodunk a frivol viselkedéstől (zajongás, multság, ld. ádvent) és biztosítjuk a magunk és embertársaink lelki békéjét, nyugalmát. Nagyböjtben minden péntek egyben szigorú böjt is, hiszen e napokon a melegvérű állatok húsától is tartózkodnunk kell.

Mikor kezdődik a nagyböjt?

Hamvazószerdán 0 órakor. (Azaz a farsang utolsó napjának, *"húshagyó" keddnek* éjféletől elkezdődik a húsvéti időszak.) A karácsonyi ünnepkör végétől (Nyugat-Európában január 7-én) a húsvéti időszak kezdetéig nincs semmiféle vallási korlátozás. Ez a farsang ideje. A farsang változó hosszúságú, hiszen, ha a húsvét korai, akkor rövidebb, ha késői, akkor

Milkovits István: Húsvéti beszélgető. Tizennyolc kérdés és felelet a húsvéti ünnepkörrel kapcsolatban

hosszabb ideig tart. Ez a multságok és a *téli lakodalmak* ideje. A multságoknak is társadalmi funkciója van, alkalmat kínálnak az ismeretségek, a kapcsolatok kialakítására.

Újabb időkben zavaros dolog a "Valentin-nap". Először is nincs értelme. A Valentin szó megfelelője magyarul Bálint. Bálint-nap február 14-én van. A szerelmesek napjapedig ősidők óta nem Bálint, hanem Szent Jakab napján, azaz május elsején van. Ekkor szoktunk májuscát állítani, majálist ünnepelni, (ld. Szinyei Merse Pál négy ünneplő szerelmespárt ábrázoló képét) fülemüledalt hallgatni. A farsang vége húshagyó kedden van. Ilyenkor a farsangi hangulat szinte tombolássá fokozódik, szerte a keresztény világban olyan, mint a szilveszteri ünnepvárás. A húshagyó kedd elnevezés, a latin eredetű *karnevál* jól sikerült fordítása. Ezt a napot Európa-szerte így nevezik. (*Carne vale* = visz lát húsocska, *vale* latinul a búcsúzkodó köszönés szava. Ennek ellentéte a *salve* és az *ave*, melyek az üdvözlő köszönés szavai.) A karnevál, mint kifejezés egy háromnapos időszakot jelöl. Ez farsangvasárnaptól, hamvazószerdáig tart.

Mikor van hamvazószerda?

Mivel a nagyböjt hat teljes héten át tart, hamvazószerda mindig a nagyböjt első vasárnapja előtt van. Ha a húsvét előtti szerdára (nagyyszerda) azt mondjuk: *egy*, és innen visszafelé számoljuk a szerdákat, akkor a *hetedik* hamvazószerda napjára esik. (Előtte van farsangvasárnap, utána nagyböjt első vasárnapja.)

Mivel ünnepeljük hamvazószerdát?

Szigorú böjttel. A római katolikusok a karnevál utáni reggelen templomba mennek, ott a pap szentelt hamuba mártott ujjával keresztet rajzol az emberek homlokára és közben ezt mondja: *emlékezzél, hogy porból vagy, és porrá leszel*. Ez elgondolkoztat, kizökkent a vidám világ harsány hangulatából, és elindít a húsvéti gondolatok, a bűnbánat és a lélek megtisztulása felé. (A szentelt hamut a tavalyi szentelt barka elégetésével készítik.) A hamvazószerda ugyanolyan szolemisztikus ünnep, mint a karácsony vigíliája. A különbség csupán annyi, hogy még befelé fordulóbb (introvertáltabb). Ilyenkor sohasem adunk ajándékot.

Nagyböjt idején van-e egyéb ünnep?

A nagyböjt jelentéshordozó színe a lila. Gyümölcsoltó boldogasszony – március 25-e – rendszerint nagyböjt idejére esik. Ilyenkor természetesen nincs böjt, hiszen az angyali üdvözlőt, azaz *Jézus fogantatását* köszöntjük. (*És az Ige testté lőn, és miköztünk lakozék* – mondja a régies nyelvezetű, de mélyen érzelmi hatású ősi imádság. János I. 14.) Az ünnep jelentőségét számos műalkotás örökíti meg, ezeket csak akkor lehetünk képesek megérteni, ha tartalmukat is ismerjük. (Pl. Leonardo da Vinci képe: Az angyali üdvözlőt, Bach és Vivaldi Magnificat c. zeneművei. A sok Ave Maria című kép, szobor, vers és zenemű. Lehetetlen valamennyit felsorolni.) Gyümölcsoltó boldogasszony nagy ünnep, az Európai Unió legtöbb országában munkaszüneti nap.

Milyen hosszú a húsvét?

A római katolikusoknál kilenc napig, a görög szertartásúaknál tíz napig tart. Húsvét ünnepe a húsvét előtti vasárnapon kezdődik. Ezt a napot *virágvasárnapnak* hívjuk. A megváltás, és a messiási küldetés beteljesedése Jézus jeruzsálemi bevonulásával kezdődött.

Milkovits István: Húsvéti beszélgető. Tizennyolc kérdés és felelet a húsvéti ünnepkörrel kapcsolatban

Virágvasárnapnak azért nevezzük (a legtöbb idegen nyelven *pálma-vasárnap*), mert Jeruzsálem népe pálmaágak lengetésével ünnepelte Jézusnak a városba érkezését. Azokban az európai országokban, ahol nincs pálma, a pálmaágakat egyéb növények hajtásaival helyettesítik. Nálunk rügyező fűzfaágakat használnak. A barkás hajtásokat a pap megszenteli, majd Jézus bevonulására emlékezve, szertartást végez a templomban.

Néha gond a barka beszerzése. Ha a tavasz korán jön, a húsvét meg későn van, bizony lehet, hogy a fűzet nem rügyes, hanem természetes állapotban találjuk. Ezen úgy lehet segíteni, hogy a barkát tavasz elején rügyező állapotban szedik, virágvasárnapon pedig szárított barkát használnak. A virágvasárnapi szentelt barkát a következő év hamvazószerdáján ismét felhasználják.

A bevonulási szertartás után eléneklik Jézus szenvedésének történetét. Ez az ún. *passió*, ami megint csak sok műalkotásnak volt már a témája. Virágvasárnapon a *Máté-passiót* éneklik. Persze Bach Máté-passióját csak azokban a templomokban hallhatjuk, ahol azt el is tudják énekelni. (Kórus, szólisták, zenekar és orgona kell hozzá. No meg persze akkora zenei tudás, amekkora nem mindenütt van meg.) A festészet legnevezetesebb passiója a Munkácsy-trilógia.

Virágvasárnap után kezdődik a *nagyhét*. Minden napjára esik valami megemlékezni való. Akik tájékozottak az európai kultúrtörténetben is, meg a hittanban is, azok ezt részletesen ismerik. A közember számára a nagyhét első nevezetes napja a *nagycsütörtök*.

Mit ünnepelünk nagycsütörtökön?

Jézus szenvedésének, kereszthalálának és a megváltásnak ez a kezdete. Az utolsó vacsorának, Júdás árulásának, Jézus elfogásának és a kínvallatás éjszakájának az emléknapja. Mindezek a valóságban is csütörtöki napon történtek.

Mi az az utolsó vacsora?

Ez egy vallástörténeti kifejezés, Jézus halála előtti utolsó vacsorája. (Feltámadása után még negyven napon át élt a Földön, ezért a valóságban nem ez volt az utolsó vacsora.) Egy ókori zsidó szertartásról van szó, mely a zsidó húsvét megünneplésével van kapcsolatban. Éppen az utolsó vacsora miatt szokták sokan összetéveszteni a zsidó és a keresztény húsvétot.

A zsidók az egyiptomi fogságból való szabadulást ünneplik, hét napon át. (A Palesztinán kívül élő zsidók nyolc napon át.) Mindegy, hogy az ünnep kezdete milyen napra esik. Ez a keresztény egyházakon belül sok vitát eredményezett már, hiszen Európában a húsvéti Hold-időszámítás, és a zsidó ünnep, nagyon távol esnek egymástól. Az Európában élő zsidók igazodnak az eredeti zsidó időszámításhoz, ezért hol egybeesik a kétféle húsvét, hol meg nem. Volt idő, amikor az volt az európai szabály, hogy amennyiben egybeesne a kétféle húsvét, akkor a keresztények egy héttel később ünnepelnek. (Újabb törekvések szerint az európai húsvétot állandó napra jelölnék ki, nem kellene követni az ókori hagyományokat.)

Jézus kereszthalálának idején véletlenül éppen egybeesett. Pénteken kezdődött a húsvét, ezért csütörtökön tanítványaival együtt elvégezte az ünnep előestéjének szertartásait. Elfogyasztották a rituálisan elkészített (kóser) bárányt, salátát, és *kovásztalan* kenyeret (lavas, pászka) ettek hozzá, majd bort ittak.

Véletlen egybeesésről van tehát szó, nincs összefüggés a zsidó és a keresztény húsvét között.

Amikor a vacsora véget ért, ismét kezébe vette a kenyeret, borral töltötte meg a kelyhet, és ezt mondta: „Vegyétek és egyétek; ez az én *testem*”. Aztán fogta a kelyhet, és ezt mondta: „Igyatok ebből mindnyájan, mert; ez az én *vérem*.” Hogy Jézus e szavait teológiailag hogyan kell értelmezni, abban a katolikusok és a protestánsok különböznek. Kultúrtörténetileg ez azt jelenti, hogy ekkor rendelte el Jézus a keresztény szertartások

Milkovits István: Húsvéti beszélgető. Tizennyolc kérdés és felelet a húsvéti ünnepkörrel kapcsolatban

legfontosabb elemét: azt amit a katolikusok *oltáriszentség*, a reformátusok *úrvacsora* néven ismernek. Jézus ez után kiment a *Getszemáni-kertbe*.

Getszemáni, vagy gecsemáni vitatott eredetű szó. Egyik változat szerint a tulajdonos neve volt, aki kertjében olajfaültetvényt gondozott. Ez a nagybetűs írás, a latin nyelvű Vulgata fordításában *Getsemani*. A másik változat szerint *gecse-máni* arámi nyelvű szó, és szőlőprést, olajprést jelent.), ahol Júdás elárulta, ahol elfogták, és Poncius Pilátus elé hurcolták. Ezután következett a kínvallatás éjszakája.

Ki volt Poncius Pilátus?

Ő volt a római helytartó. Jézus idejében a zsidóknak nem volt önálló, független országa, hanem az akkori Palesztina minden népével együtt (arabok, arámiak, szamaritánusok) a Római Birodalom részeként, római fennhatóság alatt éltek. A csatolt területeken a császárt egy római főtitst, afféle alkirály képviselte. A zsidók vele szentesítették Jézus halálos ítéletét.

Milyen kultúrtörténeti nevezetességek kapcsolódnak nagycsütörtökhöz?

Az utolsó vacsorát számos festő festette meg. Ezek közül legnevezetesebb Leonardo da Vinci. Utolsó vacsora című *freskója* a milánói Santa Maria delle Grazie kolostorának refektóriumában (étkező szoba). A képnek igen sok nevezetessége van, nem lehet most mindenről beszélni. De ma Magyarországon nagyon divatos a *Júdás-szakáll*. Ez a bajusz nélküli körszakáll árulja el Leonardo képén, hogy melyikük is Júdás.

Krisztus az Olajfák-hegyén szintén igen gyakran látható kép. El Grecótól a hazai giccsestőkig számosan megfestették a témát. Vajon mindnyájan értjük-e mit ábrázolnak?

Magyarországon nagycsütörtököt *zöldcsütörtöknek* becézik. Azért, mert a nagycsütörtöki vacsorán szoktunk először fejes salátát enni. (Amikor még nem volt fóliakertészet, tipikus nagycsütörtöki étel volt a tojásos nokedli, friss zöld salátával.)

A templomi szertartások közül nevezetes, hogy a római katolikusoknál a nagymise *Glória* tételének megszólalásakor a templom összes harangját meghúzzák. Amíg odabenn a templomban a Glória szól, zúgnak a harangok. Aztán elhallgatnak, és mindaddig, amíg Jézus szenvedése tart, nincs se csengőszó, se harangszó. A harangok is gyászolnak, azt mondjuk: *a harangok Rómába mennek*.

Mire emlékezünk nagypénteken?

Jézus kereszthalálára. Ilyenkor szigorú böjt van. Szomorú hangulatú szolemnisz típusú ünnep, melyben még a templomi szertartások is csak az elmélyedt gondolkodást szolgálhatják. (Katolikusoknál ún. *csónka mise* van, mert hiányoznak belőle azok a leglényegesebb elemek, amelyek a templomi szertartást ünnepivé teszik.) Nagypénteken is van passió, ilyenkor énekeljük a *János-passiót*.

A nagypéntek lényeges eleme a *szent sír* és a *keresztút*.

A szent sír olyan jellegű komponált ábrázolás, mint karácsonykor a betlehem. Az egyszerű embereket segíti abban, hogy el tudják képzelni a halott Megváltót. A keresztút azt jelenti, hogy végigjárjuk Jézus kínszenvedésének tizennégy nevezetes helyszínét. E helyszíneket ún. *stációkkal* vagy *stációképekkel* szimbolizáljuk. A keresztút végén ott a Golgota, azaz a három kereszt, melyek közül középen függ Jézus, két oldalán pedig a vele együtt kivégzett bűnözők – más szóval *latrok*. Számos településen a keresztutat díszes szabadtéri helyen állítják fel. Ez az ún. *kálvária*. Bármely falu látképében azonnal megláthatjuk, ha tudjuk, hogy miért van három feszület egymás mellett.

Milkovits István: Húsvéti beszélgető. Tizennyolc kérdés és felelet a húsvéti ünnepkörrel kapcsolatban

Harangozás csak a protestánsoknál van, a katolikusoknál kereplő helyettesíti a déli harangszót.

Nagypéntek az Európai Unió több országában is munkaszüneti nap. A világ számos keresztény országában zárva tartanak a színházak, a mozik és az egyéb nyilvános szórakozóhelyek.

Van-e nagypénteknek kultúrtörténeti nevezetessége?

Se szeri, se száma azoknak a műalkotásoknak amelyek nagypénteki témát dolgoznak fel. Munkácsy trilógiája (Ecce homo, Jézus Pilátus előtt, Golgota) Michelangelo Pieta című szobra, Bach két nagy passiója, a Stabat Mater (Mária Jézus keresztfájánál) a téma képi és zenei feldolgozása. Legrégibb verses nyelvemlékünk is erről szól. (Ómagyar Mária-siralom). És a számtalan feszület, amelyek közül kiemelkedik Fadrusz János alkotása.

Mit kell tudni nagyszombatról?

Jézus sírban fekvésének a napja. Húsvét előestéje. Ugyanolyan szolemnisztikus ünnep, mint a karácsony vigíliája. A húsvétváró idő beosztása azonban más, és ez a keresztény egyházakban különböző. A görögkeletiek számára a húsvét vasárnap hajnalban kezdődik. Ekkor van a feltámadási körmenet. (Jézus is vasárnap hajnalban támadt fel.) A protestánsok húsvétja vasárnap 0 órakor kezdődik, ugyanúgy, mint a karácsony. A római katolikusok nagyszombat délelőttjén még a nagyhét szellemében ünnepelnek, (keresztelővíz szentelése, tűz szentelése, a harangok visszatérnek), délben viszont megkezdődik a húsvétvárás. A nagyböjt szombaton 12 órakor véget ér. Készülődünk az esti (késő délutáni) feltámadási ünnepségre. Az utóbbi évtizedekben ezt a reformátusok közül is sokan – hivatalosan is – így csinálják. Húsvét előestéjének központi ünnepsége a feltámadási körmenet. Egész Európában az a szokás, hogy az emberek kivonulnak az utcára, és úgy köszöntik a húsvét eléréseit. Van egy közös szó, amelyet az egész keresztény világ ismer. Alleluja (vagy Halleluja). Azt jelenti: feltámadt Krisztus, örvendezzünk!

Körmenetről hazatérve vár az ünnepi vacsora. Húst vehetünk magunkhoz, innen a szó magyar eredete: húsvét. A húsvéti vacsora jelképes: a sonka azt jelenti: véget ért a böjt, testben is lehet ünnepelni.

A tojás azt jelenti: ahogy a kis csirke saját erejéből tör ki a tojás kőfalszerű héjából, úgy támadt fel Jézus is a kőbezárt sírból. A kenyér mindig kovászos, azaz kelt tésztájú kenyér. Azt jelenti, hogy a keresztény ember úgy tegye élővé, aktívvá a környezetét, ahogy a kovász megmozgatja a mozdulatlan kenyértésztát. (Ennek a szimbólumnak Észak-Európában nincs jelentősége. Nálunk se, mert mi is csak kelt tésztájú kenyeret eszünk. Ahol a kovásztalan kenyeret is ismerik, ott fontos, hogy a húsvéti ünnepi étkezésem kovászos legyen a kenyér.) A sonkához tormát eszünk, mert erőseknek kell lennünk, mint a torma. (Ez középkori eredetű szokás; se a paprika, se a bors nem európai fűszerek. A középkorban a torma volt az egyetlen csípős ízű növény, amelyhez a köznép is könnyen hozzáférhetett. Lehet, hogy a főurak nem tormával, hanem sáfránnyal ízesítették a húsvéti lakomát.)

A zsíros, fűszeres sonkás-tojásos vacsorához száraz fehérborot kell inni. A vörösbor a többfogatós, zaftos ételekhez való. Felsorolni sem lehet hányféle húsvéti süteményt ismerünk. A szimbolikus tartalmú vacsora után, ezeknek mindnek helye van az asztalon. Süteményevés közben jöhetnek az édes borok. Immár mindegy, hogy fehér-e vagy vörös.

Milkovits István: Húsvéti beszélgető. Tizennyolc kérdés és felelet a húsvéti ünnepkörrel kapcsolatban

Mi történik húsvét vasárnapján?

Húsvét vasárnapja ugyanolyan szolemnisztikus ünnep, mint a karácsony. A család együtt tölti, délelőtt a templomban, délben az ünnepi asztalnál, délután többnyire a szabadban. Ilyenkor van helye a húsvéti ajándéknak. A húsvét szimbolikus színe a fehér.

A húsvét vasárnapjának igen nagy a vallástörténeti és a kultúrtörténeti jelentősége. A Biblia arra nem ad információt, hogy a hét napjai közül melyik legyen a hetedik. Csupán annyi áll a Tízparancsolatban, hogy „az Úr napját megszenteljed!”. Jézus vasárnap támadt fel, a Megváltó és a Messiás küldetése vasárnap teljesedett be. Egyértelmű információ arra, hogy az Úr napja nem a szombat, hanem a vasárnap. Lényegében ezzel indult útjára a kereszténység, melynek lényege; *hogy eljött a Messiás, aki új szövetséget kötött az emberiséggel*. Az Ószövetség véget ért, érvényét veszítette. Az európai keresztény ember az első húsvét vasárnapja óta az Újszövetség alapján Krisztust követi.

Nem vonatkoznak rá sem a zsidó, sem a korábbi pogány törvények. Csak a két krisztusi parancsolat létezik: „1. Szeresd a te Uradat, Istenedet teljes szívedből, (azaz érzelemmel), teljes elmédből (azaz bünt követsz el, ha meg nem tanulsz mindent, amit Istenről és az Isten törvényeiről tudnod kell) és minden erődből! 2. Szeresd felebarátodat, mint önmagadat!” Ebben lényegében benne van az egész Tízparancsolat, sőt annál sokkal több, az egész keresztény erkölcsstan. A vasárnapnak tehát szimbolikus jelentősége van: ezáltal vált a kereszténység függetlenné minden korábbi vallástól.

Mit ünneplünk húsvét hétfőjén?

Semmit. A húsvét hétfője a görög szertartásúak számára parancsolt ünnep (ez a kilencedik nap, és nekik még a kedd is ünnep), a katolikusok és a protestánsok ilyenkor festívus módon ünnepelnek. Ekkor van itt az ideje a számos húsvéti népszokásnak. Locsolkodás, hímes tojás, egymás meglátogatása, pezsgős vacsora és a többi. Ezekről a lelki tartalmú napok idején le kellett mondanunk. Most megmutathatjuk, hogy vidámak, felszabadultak, farsangi, szilveszteri hangulatúak is tudunk lenni. Európa-szerte nyitva tartanak a kocsmák, zajlanak a sportesemények, mindenre van idő, amit sem a munkás hétköznapiakon, sem a szolemnis ünnepnapokon nem tehetünk meg. Szóval: húsvét hétfőjén azt ünnepeljük, hogy kipihenhetjük a többi ünnepet.

Máig megoldatlan húsvét hétfői népszokás a húsvéti nyúl. Sok helyen ez hozza a húsvéti ajándékot, néhol nem is hétfőn, hanem már vasárnap, sőt nagyszombaton. A nyúlnak vallástörténeti funkciója nincs. Egyes néprajzi feltételezések szerint félreértésről van szó. Német nyelvterületen előfordulhat, hogy húsvéti barkaként virágzó mogyorófaágat használnak. Márpedig a mogyoró neve: die Hasel. A nyúl meg: der Hase. Elég egy elhallás, vagy egy tréfás szójáték, és az *Osterhasel* (húsvéti barka) átalakulva, *Osterhase*-ként (húsvéti nyúl) él tovább. Furcsa, hogy a német értelmező szótárakban a der Osterhase ott van, de a die Osterhasel hiányzik. (A németek nem ismerik azt a fogalmat, amelyet más népek nekik tulajdonítanak.)

Más feltételezések szerint a húsvéti nyúl magyar eredetű. Igaz, semmi köze a húsvéhoz, de a locsolkodáskor igencsak jelen lévő pajzánkodáshoz igen. Tudva lévő, hogy népköltészetünk telis tele van olyan szexuális szimbólumokkal, amelyeket csak azok értenek meg, akik nemcsak beszélni, de gondolkodni is tudnak magyarul.

Ugye mindenki ismeri ezt a versikét: *kerekecske, gombocska – erre (vagy merre?) szalad a nyulacska*. Ezt a versikét gyerekeknek szoktuk mondani, de megérteni csak a felnőttek tudják. Majd minden szava szimbólum. A gombocska közismert. A női mellbimbó beceneve. Hogy mi a kerekecske? Egy szilágysági locsolóvers elvezet a megoldáshoz.

*Kerek kerék kerekedjék,
Selyme széjjelpenderedjék!
Meglocsollak, hogy kinyíljék.
Ha kinyílott – enyém legyék!*

Milkovits István: Húsvéti beszélgető. Tizennyolc kérdés és felelet a húsvéti ünnepkörrel kapcsolatban

Kinyílni – magyarul – csak a virág, no meg az ajtó-ablak szokott. A kerék nem. Hacsak nem valami olyan kerékről van szó, amely azonos a nyuszifészekkel. Hogy is? Egy másik locsolóvers a palóc-vidékről:

*Locsolkodni jöttem,
Nyuszifészeket leltem.
Nincs nyulacska benne,
Jó volna, ha lenne.*

Hogy is hát? Kerekecske, gombocska – erre szalad a nyulacska. Szóval a keréknek azért kell kinyílnia, hogy a nyulacskának legyen hova bebújni. Így már világos. Az is, hogy mi a kerekecske, meg az is, hogy mi a nyulacska.

Mivel a húsvéti nyuszi nem ütközik se világi, se vallási jelentéshordozó szimbólumokkal, nem próbálja meg se kiszorítani, se kisiklatni az ünnep eredeti értelmét – ellentétben a karácsony körüli negatív jelenségekkel – ezt el lehet fogadni. Európa-szerte el is fogadják.

Véget ér-e hétfőn a húsvét?

Igen is, meg nem is. A húsvéti időszak Szentháromság-vasárnapig tart, *ez a pünkösd utáni vasárnap*. A szorosabban vett húsvét még egy hétig tart, és fehérvasárnapkal ér véget. A húsvét utáni vasárnapot azért nevezik fehérvasárnapnak, mert az ókorban a felnőtt keresztelkedőket húsvétkor (ld. keresztvíz-szentelés) keresztelték meg. A keresztség felvétele után fehér ruhába öltöztek, és ezt egy hétig viselték. Utoljára fehérvasárnapon jelentek meg egységesen fehérben, aztán már mindenki olyan ruhát vett magára, amilyenje volt.

Tréfás népi elnevezés a húsvét utáni péntek. Kutyaijesztőnek hívják. Szegény kutyák, a hosszú nagybőjt alatt igencsak nélkülözték a finom húsos-csontos ételmaradékokat. Egyszer csak eljött a húsvét, és vele számukra is megjelent a terülj-terülj asztalkám. Aztán itt a péntek, amikor szintén nincs hús a konyhában. Mit tudhatja azt egy kutya, hogy meddig fog ez még tartani?